

Apbiten redaktör – en sällsynt fågel

De välkända tibetanska makakerna på Emeiberget är inte att leka med. Det blev Kinarapports redaktör varse när han nyligen besökte dem. Några rejäla bett och rivsår och en oro för de smittor som aporna kan sprida blev resultatet av umgänget.

TEXT OCH FOTO: BERTIL LUNDAHL

I förra numret av Kinarapport skrev Anders Edler om den sällsynta trubbnäsapan som bl.a. håller till i Sichuanprovinsen. Få turister kommer i kontakt med den, såvida de inte beger sig till någon djurpark. Desto fler träffar däremot på de tibetanska makakerna, eftersom de finns på det buddhistiska berget Emei i Sichuan, som har världsarvsstatus och är en av de främsta attraktionerna i provinsen.

Det finns mer än tusen tibetanska makaker på berget och några av dem håller till längs en stig som många turister kommer till. En del besökare matar dem, vilket har skapat problem.

Aporna fick tidigare massor av skräpmat med mycket fett, socker och salt, vilket ledde till att många av dem blev överviktiga. En apa vägde t.ex. 45 kg, vilket var 20 kg mer än den normala vikten. Dessutom drabbades de av högt blodtryck och diabetes. Sedan några år tillbaka är det därför förbjudet att mata dem med medhavd mat. Man får i stället köpa majs eller jordnötter på platsen som man kan ge till dem.

Men matningen gör också att aporna kan bli väldigt påstridiga och närgångna mot folk som kommer till platsen och det inträffar årligen incidenter p.g.a. detta. De stjälsaker från besökarna och kan också lägga beslag på väskor och tömma dem på innehållet.

På en annan berömd plats, Apdalen på berget Huangshan i Anhuiprovinsen, där det också finns makaker, har man enligt uppgifter på nätet en striktare policy. Där får turisterna inte mata aporna utan det sköts av speciell personal.

Själv hade jag tidigare besökt platsen på Emeiberget vid två tillfällen utan att ha råkat ut för några problem. Men när jag och min sambo Lillebill i april i år vandrade längs stigen där en del av aporna håller till blev det betydligt mer dramatiskt. Det började med att en av aporna

drog Lillebill i byxorna och tog ett grepp om hennes ben. Sedan hoppade en mindre apa upp på hennes rygsäck. Hon skrek till och rusade framåt mot mig. Plötsligt hade jag också en apa på min rygsäck. Jag satte upp armbågen för att fösa bort den. Det skulle jag uppenbarligen inte ha gjort för plötsligt anfölls jag av två stora apor som hängde sig i mina bara armar och bet. Det fanns ganska mycket personal med långa käppar utplacerade längs stigen för att hålla ordning på aporna, men det tog en stund innan de vaknade till liv och fick motat bort aporna från mig.

Med rejäla bett och rivsår och med blodet rinnande från armarna togs jag om hand av en person som tog mig med till en liten sjukstuga alldeles i närheten. Jag antar att den har haft en del besökare, inte minst med tanke på att vaktpersonalen med käppar verkade ha blivit fler sedan jag var på Emeiberget förra gången.

Det tog en stund innan vi fick ut alla kineser som skulle ”kan renao”, d.v.s. titta på när något spännande inträffat, ur den lilla mottagningen.

En sjukvårdsutbildad man rengjorde såren med tops som han doppade i väteperoxid och jodlösning. Sedan fick jag en spruta mot rabies i armen plus ett schema över när jag skulle ta de övriga fyra rabiessprutorna som är nödvändiga. På min fråga om någon dött som följd av apbett skrattade han och svarade nej.

Men uppenbarligen är det inte bara rabies man riskerar att få om man blir biten. Ingrid Booz Morejohn, som vi bodde hos, kontaktade en vän i USA som skickade information om att 70 procent av alla makaker bär på viruset Herpes B, som är ofarligt för aporna, men som om det överförs till människor leder till döden i de flesta fall. Visserligen är det bara några få procents risk att viruset överförs, men det skapade onekligen en viss oro när jag fick veta det.

Lyckligtvis är Lillebill läkare så vi kunde med hjälp av länkar på nätet vi fått av Ingrid's vän skaffa oss medicin, Aciclovir, som är ett antiviralmedel. Ingen frågade efter något recept på apoteket. Egentligen ska man påbörja medicineringen inom 72 timmar, men sex dagar som det blev i vårt fall är i alla fall bättre än ingenting.

Innan dess hade jag varit på vaccinationscentralen i Chengdu och tagit min andra rabiesspruta. Det var uppenbarligen många som tagit sprutor mot rabies före mig, för när jag registrerade mig stod det en lång rad med ”galen-hund-sjuka”, som det heter på kinesiska, före mig i liggaren. Priset för det inhemska vaccinet Vero cell var mycket lågt, drygt 40 kr. Det utländska vaccinet var några tiotusend dyrare, men inte bättre enligt personalen.

En något bekymrad redaktör tre dagar efter betten. Blåmärkena kom att bli värre. Till höger: Tibetansk makak på Emeibergget med en påse godkänd mat i handen.

Innan jag åkte till denna rent kinesiska vaccinationscentral hade jag kontaktat Global Doctors i staden. Där var priset 150 US dollar om en läkare skulle ge sprutan och 100 om en sköterska skulle ge den. Onekligen en viss skillnad.

Eftersom vi skulle åka vidare till Chongqing ville vi köpa vaccin och ta med oss, så att Lillebill kunde ge mig nästa spruta fyra dagar senare. Vi fick då beskedet att vaccinet ska förvaras kallt, 2–8 grader, vilket gjorde att vi övergav den möjligheten.

Samtidigt undrade vi hur det egentligen var med den första sprutan jag fått. Hade den gjort någon verkan. Ingen av oss mindes att det vaccinet hade förvarats kallt. Vår minnesbild var att det togs fram direkt ur en skrivbordslåda.

När vi sedan kom till Chongqings vaccinationscentral fick vi veta att vaccinet kunde förvaras i rumstemperatur i en vecka utan att ta skada. Förhoppningsvis hade de rätt.

Efter att jag kommit hem till Sverige gick jag till en vaccinationscentral för att få min fjärde spruta, som kostade 600 kr. Infektionsläkaren som tog hand om mig där hade inte hört talas om makaker och Herpes B, men han tog sig an fallet med stor entusiasm och lovade att kontakta kollegor och ge mig mer information dagen därpå.

Då fick jag veta att vi hade medicinerat rätt och att inkubationstiden är tre dagar till fem veckor. Det visade sig att bara en person, en kvinna på Smittskyddsinstitutet som han kontaktat, omedelbart gjorde kopplingen makaker-Herpes B. Så kunskapen om sjukdomen har hitintills varit begränsad här i Sverige.

När detta går i tryck har jag fått veta att risken för att jag ska få rabies är obefintlig. Blodproverna visade inte heller på några antikroppar mot viruset, så jag kan räkna med att inte ha blivit smittad med Herpes B.

Hur som helst blev jag ett intressant fall på infektionskliniken och jag har gett min infektionsläkare tillåtelse att använda mig som exempel i undervisningen. Själv hamnade han i centrum under en tid tack vare mig. Det är nämligen enligt honom med läkare ungefär som med fågelskådare: får man syn på en sällsynt fågel så blir man uppmärksam av kollegerna.

Mer om Herpes B finns på:

<http://www.smittskyddsinstitutet.se/sjukdomar/herpes-b/>

